

Ještě k otázce odvolatelnosti plné moci.

V článku takto nadepsaném sdělil nám v posledním čísle tohoto časopisu sekretář nejvyššího soudu, pan Dr. O. Kunze, obsah onoho rozhodnutí nejvyššího soudu, které měla na mysli zpráva p. Dra V. S., uveřejněná v 3. čísle 10. říjnového ročníku Českého Práva.

Její doslovný obsah byl tento:

»**Odvolatelnost plných moci.** Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. listopadu 1930 Rv I 719/29 opět ve shodě s rozhodnutím ze dne 18. prosince 1923 Rv 1155-23 zdůrazňuje, že plná moc vydaná podle §§ 1017 a 1020 ob. zák. obč. jest odvolatelná a že opačná úmluva jest neplatná.

Toto důsledné rozhodování nejvyššího soudu o odvolatelnosti plné moci se strany zmocnitelů jest zejména důležité pro praxi některých peněžních ústavů, které z důvodů úsporných používají pro dluhopisy formy plných moci ověřených. Tím sice se ušetří kolek dle stupnice II., ale nebezpečí, které ústavu hrozí v případě odvolání této speciální plné moci, jest jistě veliké. Nelze proto doporučit, aby na místě řádných dluhopisů byly podepisovány pouze plné moci zmocňující osobu třetí, aby za dlužníka dluhopis podepsala. Dr. V. S.«

Pan Dr. Kunze úvodem podotýká, že tento dodatek »svádí k úsudku, jako by nejvyšší soud byl v tom neb jiném rozhodnutí rozhodl stejně též o plných mocích, kterými se některé peněžní ústavy dávají zmocniteli dlužníkem, aby dlužní listinu za něho podepsaly a daly knihovně provést. Ve skutečnosti nejvyšší soud o odvolatelnosti takových plných moci dosud nerozhodl a zejména ne v rozhodnutí nahoře naznačeném.«

Hned na to sděluje p. Dr. K. obsah rozhodnutí Rv I 719/29:

»Podle jeho skutkového základu dal žalobce několik dnů před tím, než proti němu bylo zahájeno řízení k zbavení svéprávnosti, řediteli a prokuristovi jisté banky každému z nich samostatně plnou moc a právo na základě úvěrního spojení neodvolatelně, aby jeho jménem na jeho nemovitostech vyžadovali a opatrovali poznámky pořadí ve smyslu § 53 knih. zák., přijímali dotyčná knihovní usnesení od soudu, jejich příjem potvrzovali, a po zániku účinnosti zrušených poznámek pořadí tyto znovu obnovovali. Dále jim udělil za sebe i svoje právní nástupce neodvolatelně plnou moc a právo, každému z nich samostatně, aby jeho jménem podpisovali dlužní upsání.«

Po tomto uveřejnění skutkového děje, který dosud nebyl znám, je ovšem jasno: Uvedená zpráva p. Dra V. S. vztahovala toto rozhodnutí na »plné moci, kterými se některé peněžní ústavy dávají zmocniteli dlužníkem, aby dlužní listinu za něho podepsaly a daly knihovně provést,« — plným právem.

Pan Dr. K. však má za to, že nejvyšší soud se této otázky »ani zdaleka nedotkl«, že řešený případ k tomu »ani nezavdal podnět«, že zde šlo o případ úplně jiný. Soudí tak z těchto okolností: proti zmocniteli bylo zahájeno za několik dní po tom, co podepsal plnou moc, řízení k zbavení svéprávnosti; plná moc vztahovala se i na jeho právní nástupce; i na jeho dědice; nebyla v ní stanovena výše dluhu, na nějž má být vystaven dlužní úpis.

Klade se zde tedy důraz na t. zv. okolnosti případu. Jest ovšem třeba přihlížeti — a bedlivě přihlížeti — k okolnostem každého jednotlivého případu. Nikdy však se nesmí pro okolnosti vedlejší přehlédnouti okolnost hlavní. Kdežto tyto vedlejší okolnosti uvádějí se v onom článku dvakrát, nedovídáme se ani z rozhodovacích důvodů, pokud je p. Dr. K. uveřejnil, ani z jeho vlastních vývodů, jimiž soudní rozhodnutí provází, nic o okol-

nosti rozhodující: zda zmocnitel (dlužník) obdržel vyplacenu valutu.¹⁾ Můžeme ovšem s bezpečností souditi, že valuta byla vyplacena.²⁾ Ale přece jest litovati, že p. Dr. K. neuveřejnil aspoň enuciát a skutková zjištění rozsudku I. instance a celé rozhodovací důvody obou vyšších stolic a že mu interní předpisy nejvyššího soudu nedovolily dáti k soukromému použití tento materiál. Neboť je neobvyklé, když z článku, který jest věnován vylíčení jednoho konkrétního případu, jako článek p. Dra K., musíme nejdůležitější skutkovou okolnost dobývat dedukcemi.

Již toto vzbuzuje obavu, že si autor onoho článku věc dobře neujasnil. Další obsah jeho článku činí z této obavy faktum. A poněvadž onen článek mohl by vésti k zatemnění pojmů, dávno jasných, nelze jej ponechati bez repliky.

Vraťme se k jednotlivostem tohoto případu.

1. Proti zmocniteli (dlužníku) po podepsání plné moci bylo zahájeno řízení k zbavení svéprávnosti. Nevím, jak je možno k této okolnosti přihlížeti, když se neuvádí, ani jak řízení skončilo, tím méně, že zmocnitel byl nezpůsobilý k právnímu jednání již v době, kdy podepsal plnou moc.³⁾ Ostatně žádná ze soudních instancí k ní nepřihlížela.

2. Plná moc vztahovala se i na právní nástupce zmocnitelovy. Zda tato formule má právní účinky a jaké to jsou, netřeba zde probírat; v daném případě je tato formule zbytečná, neboť v úvahu mohou při-

¹⁾ Zda před vyplacením valuty jest tato plná moc odvolatelná vždy, či zda pouze za určitých podmínek (na př. za nichž dlužník, podepsavší dlužní úpis, může stornovati zápůjčku: pactum de contrahendo?), touto otázkou se zde zjištěti nemusíme zabývat.

²⁾ V opačném případě byly by soudy pro zamítnutí žaloby nalezly jiné, nasnadě jsoucí důvody. Dále žalovaná strana neměla by zájem na udržení úvěrního spojení se žalobcem, který má být zbaven svéprávnosti a který již má prozatímního podpůrce, nýbrž naopak měla by zájem, aby se takového klienta zbavila co nejrychleji. Konečně mluví-li se v článku výslovně o zájmu žalované strany, chráněném poznámkou pořadí na základě úvěrního spojení, nelze tomu rozumět jinak, než že poznámka pořadí, stejně jako plná moc, měla zajistiti úvěr v době podání žaloby již poskytnutý; jinak by nebylo možno mluvit o nějakém zájmu žalované strany, poznámkou chráněném.

³⁾ Za to však je to až příliš dobře pochopitelné se stanoviska dlužníka. Dlužník, který přijal valutu a vystavil plnou moc k zajištění poskytnuté zápůjčky a nyní žaluje na bezúčinnost této plné moci, jeví by se tím, čím je: jako individuum, které zaslouží (kdyby mohlo s právními účinky plnou moc odvolati), aby bylo souzeno pro podvod. — Zcela jinak, žaluje-li na odvolání plné moci prozatímní podpůrce! Totéž individuum ukazuje se tu jako beránek, který se utíká pod ochranu soudů, neboť je prý v nebezpečí, že bankéři zneužijí jeho důvěry! — A žaloba se podá hned po návrhu na zbavení svéprávnosti. Neboť což kdyby řízení o zbavení svéprávnosti skončilo zamítnutím tohoto návrhu? Pak by dlužník musil přece jen žalovati sám, a to není radno! — Podobné žaloby na neplatnost dlužních úpisů a výmaz zástavních práv rozmnožily se před časem v Rakousku; peněžní ústavy poskytující hypoteční zápůjčky a jen se sirotčí jistotou, ocitly se takto bez jakéhokoliv zajištění. (Meister: Geisteskrankheit als Vertragsaufhebungsgrund v Not. Ztg. 1931, str. 77 a násl.) Ale rakouská judikatura brzy tomu učinila přítrž. Jestliže tedy u nás z pouhé okolnosti, že bylo zavedeno řízení o zbavení svéprávnosti, aniž by se přihlíželo k tomu, jak bylo skončeno, tím méně k tomu, zda bylo dokázáno, že dlužník byl duševně chorý již v době uzavření právního jednání, se usuzuje, že »jde o člověka velmi pochybné duševní rovnováhy«, kterého nutno vzít v ochranu proti jeho věřitelům, pak dává se tím nesvědomitým dlužníkům do rukou strašná zbraň, pak je tu skutečně veliké nebezpečí pro jistotu úvěru a proti tomu dlužno vystoupiti. Neboť riskovou premii zaplatí poctivý dlužník.

jíti jen právní nástupci zmocnitelovy (dlužníkovy) ve vlastnictví nemovitosti, a proti těm je zmocněnec (věřitel) dostatečně chráněn předpisem § 56. odst. 2. knih. zák. (»Die Eintragung in der angemerkten Rangordnung kann selbst dann bewilligt werden, wenn die Liegenschaft oder die Hypotekarforderung nach dem Einschreiten um die Anmerkung der Rangordnung an einen Dritten übertragen oder belastet worden wäre.«)

3. Plná moc vztahovala se i na dědice zmocnitelovy. Platí totéž a to tím spíše. Právo zřízené zůstavitelem (zmocnitelem) musí uznati dědic: představuje zůstavitele, vůči třetím osobám považují se oba za jednu osobu (§ 547 o. z.). Poukazovati ještě na § 1022 o. z. nebylo by ani na místě.

4. Výše dluhu, na niž má býti vystavena dlužní listina, nebyla v plné moci uvedena. To byl snad pravý důvod, proč II. stolice prohlásila tuto plnou moc za odvolatelnou. Tento názor jest však pochybený. Vychází zřejmě z předpokladu, že buď je plná moc v celém rozsahu neodvolatelná nebo je v celém rozsahu odvolatelná. Neprávem. Plnou moc, udělenou v zájmu zmocněncově, lze sice odvolati, ale jen potud, pokud je širší než ono právo, udělené zároveň s ní, k jehož uskutečnění je jí třeba (srov. pozn. 40 na str. 23 t. roč.). V našem případě však se neuvádí, zda bylo smlouveno, že zmocněnec jest oprávněn vystaviti dlužní listinu na jakoukoliv sumu, či zda jen do té výše, do níž byl zmocniteli poskytnut úvěr. — Než ani v onom nikoli pravděpodobném případě, kdyby totiž bylo smlouveno, že zmocněnec jest oprávněn vystaviti dlužní listinu na libovolnou částku (kdy tedy lze tuto plnou moc odvolati, ale jen, pokud jde o onu »libovůli«, není dlužník »vydán naprosto libovůli zmocněných osob«, kdyby plná moc nebyla odvolána, jak míní odvolací soud. Právní řád není tak nedokonalý: poskytuje dlužníkovi žalobu na výmaz (nebo trestní oznámení) a poznámku spornosti.⁴⁾

Nejvyšší soud proto nezapomínal se právem těmito nezávažnými okolnostmi. Uváděje však, že »byla plná moc, o niž jde, udělena žalovaným neodvolatelně«, rovněž zdůraznil jinou zcela vedlejší okolnost a vysloviv, že »plná moc je po rozumu §§ 1017 a 1020 obč. zák. odvolatelná«, přehlédl, že tato ustanovení mají na mysli plnou moc udělenou v zájmu zmocnitelově.

Rozhodnutí jeho je tedy nesprávné a právní věta, vyslovená v jeho rozhodovacích důvodech, ve své všeobecnosti jest zcela pochybená.⁵⁾

Tolik bylo by uvést k tomuto rozhodnutí.

⁴⁾ Dobrá víra třetích osob se nechrání, dokud onen neplatný vklad nenabude právní moci (nebo nebyl-li zpraven ten, kdo je tím zkrácen, dokud neuplynula tři léta od onoho neplatného vkladu). Nad to banka není třetí osobou, nýbrž je kontrahentem. Smlouvu o zápůjčku uzavírá dlužník přímo s bankou (právě tak mohl by žalovati o výmaz, kdyby byl podepsal dlužní úpis místo plné moci a nebyl obdržel valutu). Platnost smlouvy, t. j. platnost titulu, je závislá na výplatě valuty (§§ 983, 449 o. z., § 26 knih. zák.). — Něco jiného je, jestliže zmocněnec (jehož plná moc má všechny zákonné náležitosti) prodá na př. zmocnitelovu nemovitost třetí osobě; to však nejsou jiné okolnosti případu, nýbrž to je jiný případ.

⁵⁾ Tato pojmová neujasněnost je patrna i z rozhodnutí G. U. st. ř. 9919, Sb. n. s. 3311 a 6050. Naproti tomu správně G. U. st. ř. 5866 a SZ IV, 147.

Článek p. Dra K. je však obhajobou tohoto rozsudku. Hlavní jeho argumenty, čerpané většinou z rozhodovacích důvodů odvolacího soudu, byly již vyvráceny. Pan Dr. K. uvádí však také svoje důvody a vysvětluje svoje názory o povaze plné moci. Dlužno tedy i jimi se zabývatí.

Předeslati sluší aspoň toto: Ve svém článku seznámil jsem čtenáře s výsledky badání Scheyova a jeho předchůdců a vylíčil jsem, že nutno rozeznávati plnou moc od onoho »zmocnění«, práva to, které se uděluje zároveň s ní, že jest jí dále rozlišovati podle toho, v čí zájmu jest udělena, podle její causy. (Podotýkám hned: to první není žádná moje zásluha a proto to druhé měla si praxe osvojiti již dávno; tím spíše, že Schey, pokud máme na mysli výsledky jeho práce v tomto jediném bodě, pouze vědecky zdůvodnil to, k čemu dospějeme i prostým logickým uvažováním.) Pan Dr. K. však všechno to zase úplně smísil. Na podporu svých názorů o plné moci nedovolává se arci nikoho a na jediném místě, kde přece používá jako kriteria právního zájmu, v němž jest plná moc udělena, argumentuje jím zcela obráceně.

Při vylíčení skutkového děje (v prvním sloupci) uvedl p. Dr. K., že dlužník »dal řediteli a prokuristovi jistě banky, každému z nich samostatně, plnou moc a právo, na základě úvěrního spojení, aby jeho jménem na jeho nemovitostech vyžadovali a opatrovali poznámky pořadí a... aby jeho jménem podpisovali dlužní upsání.« — V dalším textu svého článku (v třetím sloupci) však tvrdí, že »nešlo o plnou moc k zajištění poskytnuté zápůjčky«, a že je »zájem účastníků na straně zmocnitele a nikoliv na straně zmocněnců!«

A tento náhled, jež zajisté netřeba vyvracet, svědčí dostatečně o onom smíšení pojmů, stále nerozeznávajícím plnou moc spočívající na příkaze, vždy odvolatelnou, i kdyby byla smlouvena neodvolatelnost, od plné moci dané k zajištění poskytnuté zápůjčky (poskytnutého úvěru), jejíž neodvolatelnost spočívá v povaze věci, kde tedy nějaké zvláštní, výslovné úmluvy o neodvolatelnosti není ani třeba. Tím lze vysvětliti, že autor mluví o plné moci, »o niž tu jde«, dovolává se § 1020 o. z., který míní plnou moc spočívající na příkaze; tím lze vysvětliti větu, že »plnou mocí nezakládá se právo plnomocníku, by zastupoval zmocnitele, jenž nechce jím býti nadále zastupován«; že se mluví o plné moci jako o »úkonu osobní důvěry vůči plnomocníku«. Proto ono zdůrazňování, že »plná moc je odvolatelná, opačná úmluva neplatná«. Proto ona věta: »I kdyby tedy snad bylo lze po případě uznávati platnost ujednání, že plná moc má býti neodvolatelná...« Kdyby? snad? po případě? V našem případě není přece toho ujednání vůbec třeba!

K těmto výsledkům zavedla autora jeho konstrukce »zásadní odvolatelnosti plné moci a výjimek z ní«. Ovšem: proti právním větám: »plná moc je odvolatelná, opačná úmluva je neplatná«, jest i to nesporný pokrok. Ale konstrukce ta je neodborná, není ani správná ani přesná a, neobsahujíc žádného kriteria, jest pro praktické použití naprosto bezcenná. To ukazuje nejlépe náš případ. Proč tedy zavíráte oči před poznatky, jež nám přinesla věda? Proč je přehlížeti, když se

o jejich správnosti můžeme přesvědčiti takřka hmatem?⁹⁾

Správný je ovšem názor Hupkův: »Ne ochrana vůle stran, nýbrž ochrana hodnotných zájmů stran je vrcholnou zásadou moderního práva soukromého.« Ale tato zásada vede k závěru opačnému, než jaký z ní vyvodil p. Dr. K.: Nikoliv dlužník, nýbrž věřitel, který vyplatil valutu, musí býti chráněn v důvěře v poctivost jednání a v právo jemu zřízené a jím nabyté. Důvěra v poctivost druhého kontrahenta, důvěra v nabytá práva, to jsou ty hodnotné zájmy, jež nutno chrániti. Projev vůle dlužníkovy, kterým takovouto plnou moc odvolává, je nepoctivý, nemravný a proto bezúčinný.

Že by zájem věřitelův »byl s dostatek chráněn pravoplatně povolenou a ve sporu uznanou poznámkou pořadí«, je nesprávné. Bez plné moci jest tato poznámka pro věřitele úplně bezcenná. Věřiteli nezbyvá nežli žaloba o zaplacení pohledávky a podle exekučního titulu, takto získaného, si svoji pohledávku v poznamenáném pořadí nikdy nezavědí, nehledíc ani k tomu, že než vůbec dosáhne pravoplatného rozsudku, účinnost poznámky dávno zanikne.

A pokud šlo o řešení tohoto případu nejvyšším soudem: Nelze zajisté žádati, aby nejvyšší soud »při konkrétním řešení určitého případu rozvinul všechny právní otázky, stran kterých by souzený případ snad mohl dáti podnět k teoretickému rozjímání, jejichž řešení však rozhodnutí sporu nevyžaduje«. Ale žádati možno a nutno, aby byla dána a správně zodpověděna rozhodující právní otázka, v našem případě, v čí zájmu byla plná moc udělena a na jaké cause spočívá. To je ujasnění si pojmů, nikoliv »teoretické rozjímání«.

Tvrdí-li pan autor, že nejvyšší soud se prý nedotkl otázky, kterou má na mysli zpráva p. Dra V. S. a že »bylo by povážlivé z tohoto mlčení usuzovati, jaké stanovisko nejvyšší soud zaujme, jak asi rozhodne, bude-li mu otázka ta k rozhodnutí přímo předestřena«, — sluší podotknouti, že nejvyšší soud tuto otázku právě řešil; že však nejde o dohady, jak nejvyšší soud rozhodne, nýbrž o zjištění, co je pravem; že ale právnícká veřejnost má o judikatuře nejvyššího soudu zajisté lepší mínění, než aby byla na pochybách, jaké stanovisko nejvyšší soud zaujme, jak asi rozhodne, bude-li mu tato věc, ve formě snad ještě čistší, k rozhodnutí znova předložena.

*

Pan Dr. Kunze nazval můj článek velmi poučným. Nemohu tuto poklonu přijmouti; bylo by to špatným vysvědčením pro úroveň právní praxe, kdyby odborný článek měl býti velmi poučný proto, že dokázal samozřejmost. Jestliže však i po provedeném důkazu tato samozřejmost jest brána v pochybnost, je viděti, že článku toho přece jen bylo třeba.

⁹⁾ V této souvislosti jest podotknouti, že poslední věta článku p. Dra K. jest nesrozumitelná. Pan Dr. V. S. jest ve své zprávě (v dodatku k právní větě rozhodnutí Rv I 719/29) nenavazuje na žádná »ostatní rozhodnutí, v nichž byly důvody k výjimce ze zásady té«, nýbrž naopak mluví o »důsledném rozhodování nejvyššího soudu« a odvolává se pouze na jedno rozhodnutí (Rv I 1155/23), jehož skutkový základ je znám, neboť byl uveřejněn ve Sb. n. s. pod čís. 3311.

Věstník Spolku čsl. kandidátů notářství.

Započítávání vojenské služby válečné. Pražská not. komora zjišťovala, že někteří kolegové uplatňují ve svých žádostech nárok na započtení celé vojenské služby válečné, že podle výnosu min. sprav. č. 21.489/29 může býti přihlíženo pouze k době, kterou žadatel válečnou službou skutečně ztratil. Tak na př. jeden kandidát žádá započtení vojenské služby, která mu byla započtena do studií již na gymnasiu, jiný opět při 35 letech svého stáří a 10½ letech praxe si přihlašuje vojenskou službu cca 4½ roku, podle čehož by jinak musil býti hotov s právy již ve 20 letech, což je ovšem vyloučeno. Aby tedy mohla not. komora správně podle výše cit. výnosu postupovati, upozorňuje, že může přihlížeti k uplatňované vojenské službě válečné jen tehdy a potud, pokud žadatelé prokáží příslušným průkazem, absolutoriem, vysvědčením maturitním a příp. jinými doklady, jakou dobu válkou skutečně a bez vlastního zavinění ztratili.

Adresy funkcionářů. Starosta Václav Macas, Praha XII., Jugoslávská 15. — Jednatel Dr. Miroslav Haramule, Praha II., Jindřišská 22. — Pokladník Dr. Jiří Křen, Praha XII., Jugoslávská 15. — Kondiční referent Dr. Ferdinand Vojtík, Praha XII., Francouzská 34.

Z E D N E

O reformě manželského práva přednášel v Právnícké Jednotě dne 1. prosince t. r. náš šefredaktor pan profesor Dr. Emil Svoboda. Přednáška, jako vždy, když přednáší prof. Dr. Svoboda, byla četně navštívena právníky všech odborů a zejména hojně studenty práv, u nichž, jak známo, pan profesor jest velice oblíben. Přednáška byla velice zajímavá, neboť přednášející odhalil rošku o nových právních poměrech v manželském právu podle navrhované osnovy občanského zákona, a sledována byla napjatě všemi přítomnými, kteří všeobecně pochvalovali si její důkladnost co do obsahu a elegance i co do formy. Ku přání přítomných projevili pan profesor ochotu pokračovati po novém roce v přednášce této o majetkovém právu manželském, což bude zejména pro notářský stav velice důležité a protož ku přednášce té vrátíme se později, abychom notářské kruhy na ni upozornili.

Útoky na stav notářský v poslední době se množí: tak přinesly některé krajské listy, jako »Stráž lidu«, »Posázavský kraj«, a jiné, článek o notářích, v kterém pisatel, nezalý patrně práv, tvrdí, že notářský stav jest zbytečný, že zejména v pozůstalostech znamená zatěžování obecnstva, když notáři je projednávání pozůstalosti svěřeno, i horlí pro zrušení notářského stavu. Patrně si noviny ty neuvědomily vysoké kulturní postavení notářovo a zavedení této instituce ve všech kulturních státech, v nichž dokonce působnost notářova jest daleko rozšířenější nežli u nás.

Formuláře. V poslední době vydáno bylo několik formulářů pro nesporné řízení. I upozorňujeme tímto, že po uskutečnění nového notářského řádu vydán bude zvláštní formulář notářských listin, na němž se již pracuje.

Soudní komisařství. Množí se případy, kde nově jmenovaní aktuáři osobují si právo opravovati spisy notáře jako soudního komisaře při projednání pozůstalosti předložené. Dochází při tom k bizarním usnesením, a proto žádáme všechny kolegy, aby nám každý takovýto případ ihned oznamovali, po případě aby učinili tak příslušné komoře.

Proti novému oklešřování a znesnadňování agendy notářů a advokátů konala dne 25. listopadu t. r. protestní schůzi Jednota advokátů československých v Praze za účasti zástupců stavu